Веселинъ Петрушевъ

ДЕВОРЪ

Символична драма въ 4 действия и епилогъ.

Предговоръ отъ П. Списаревски.

Варна ✿ печатница „Войниковъ“ ✿ 1934.

Веселинъ Петрушевъ

ДЕВОРЪ

Символична драма въ 4 действия и епилогъ.

Предговоръ отъ П. Списаревски.

Варна ✵ печатница „Войниковъ“ ✵ 1934.

Затрептѣха имъ сърдцата и душитѣ имъ
се слѣха съ свѣтлината!

На свѣтящитѣ будни души, се посвѣтява.

Предговоръ.

Въ нашата драматична литература, кѫдето се изнасятъ сцени изключително изъ хаоса на социалнитѣ отношения и порядки; кѫдето нито една наша драма не е затрогнала ония висши състояния на човѣшкия духъ, проявяващъ се въ моменти на стихиенъ устремъ къмъ велики постижения, драмата „Деворъ“ се явява като лѫчъ отъ настѫпваща зора, която изтръгва въздишка на облекчение изъ гърдитѣ на изнуренъ страникъ презъ дълга, бурна, мрачна нощь.

Въ всесвѣтската литература се срещатъ перли отъ драматично изкуство, каквито сѫ напр. драмитѣ на Хауптмана, Зудермана, Ибсена, Метерлинка и пр. съ тенденция да се налучка пѫтя, по който човѣчеството да си отвоюва дадения му отъ небето най-висшъ божественъ даръ — свободата на духа, брутално пихитена и до днесъ скована въ тежки вериги, обаче всички опити сѫ останали суетни. Нито въ една драма не прозира тенденция на посочване дълбоко скрититѣ отъ свѣта причини на датиращия изкони двубой между две непримирими сили: — отъ една страна Тъмнината, подъ чиято власть се намиратъ всички лоши помисли, низки желания и падения на човѣшката личность, а отъ друга — Свѣтлината, този изворъ на онѣзи благородни прояви къмъ правда, мѫдрость, свобода и истина, съ които се опредѣлятъ достоинствата на човѣка, чието съзнание за своята личность, като привилегировано творение на Създателя, е пробудено.

Въ символична форма автора изнася ожесточения конфликтъ между два принципа на битието: — Разрушението и Творчеството — въ лицата на Земонъ и Адриана, като агенти на първия прин-

ципъ, и Деворъ и Хананъ — на втория. Останалитѣ лица играятъ допълнителни роли въ борбата за тържеството на Духа, да се прояви въ своята мисията на земята — да послужи на една божествена идея: освобождението на пленницата Дева-Славяна, свѣтяща дъщеря на небеснитѣ плеяди, отъ ржцетѣ на тъмнитѣ сили. Символиката на похищението Девата Славяна отъ единъ властенъ на земята агентъ на тъмнитѣ сили е внушително красива по своята изразителность, която завършва съ пълно тържество на висшата, божествената Любовь надъ нашитѣ страсти.

Символизмътъ на драмата ще се види твърде нелесенъ. Изисква се, поне отъ части, познавание висшитѣ сфери на битието, за да бждатъ достжпни на разума и въпроси отъ висше естество.

Много е желателно, да се явяватъ отъ време на време на българската сцена подобни пиеси, които отварятъ пжть за повече възходъ къмъ висинитѣ на новъ, разуменъ и чистъ животъ днесъ, когато толкова силно се чувствува нуждата отъ обединяване на духовни сили, за да се подеме енергична борба съ съвременния материализъмъ. Нека погледнемъ на възрастващата младежь, на нейния краенъ упадъкъ, поради липса на критерий за разумность и висша красота на духа, за да се увѣримъ, че живѣемъ въ вѣка на нравствено разтлене.

Думата ни не е за философския материализъмъ, нито за историческия или икономическия. Не! Като научни дисциплини ний ги почитаме, понеже сж продуктъ на разума, чистъ отъ пристрастие, стремящъ се къмъ истината. Такъвъ материализъмъ се преследва само отъ рутината на скована мозъци. Говоримъ за оня материализъмъ, който се състои въ подчинение духа (съ всичкитѣ му божествени атрибути) подъ властьта на плътьта, на материята, който е поставенъ въ услуга на нейнитѣ унизителни за личното достойнство изисквания.

Този материализъмъ е ярко отпечатанъ върху образа на всѣки съвременъ интелегентъ, който съ нахално високомѣрие и презрение гледа на всичко, отъ което може да се формира идеалъ за висши постижения, необходими като храна на духа.

Че на драмата липсва изискваната форма на изложения — това е нищо; въ случая важи духътъ на творението.

12 мартъ 1934 г.
Варна.

П. Списаревски.

Лица:

Деворъ — Слънчевъ синъ.

Ариана — Царица на нощьта.

Земонъ — Царя на ненаситнитѣ желания.

Хананъ — Жрецъ — върховна воля.

Славяна — Оскърбената Дева.

Зелба.
Рияна } Чародейки.
Лжрида.

Действие първо.

Явление първо.

Тайнственъ акордъ прозвуча.
Блеснаха седемтѣ цвѣта на джгата.
Той се понесе вихренно по дългия
пѫть на слънчевитѣ лѫчи.
Златистата му кѫдрева коса е накитена съ свѣтящата диадема на звездитѣ. Бѣлата му дреха се слѣ съ небесния лазуръ.

Деворъ.

Трептящиятъ ми духъ пожела да обходя безкрайнитѣ предѣли на Твореца, за да наситя душата си съ тѣхното разнообразие. Ето ме! Азъ съмъ вече въ царството на разнообразието! Каква примамлива природа! Но азъ дойдохъ тукъ, като беглецъ, и трѣбва бърже да науча реалността му, да потърся оскърбената Дева и я освободя. Незабавно ще трѣбва да се върна въ царството на свѣтлината, до като не е настѫпила тъмната нощь и ме потърсятъ Боговетѣ.

А сега кой ли ще ме научи на този езикъ на разнообразието?

Явление второ.

Царицата на нощьта се разхожда изъ градината на съблазнитѣ и обвива съ черния си вуалъ пѫтуващитѣ слънчеви лѫчи. Тя среща Девора.

Арияна.

Очитѣ му, отъ които се излива слънчева свѣтлина, сѫ трептящи, като най-краситѣ звезди. Облѣклото му е небесенъ лазуръ. Това е истинско видение —не е измама на очитѣ и страшни усѣти на сърцето. Тукъ е слѣзълъ слънчевъ синъ. Това рѣдко се случва.

Каква дивна красота! Азъ трѣбва да се занимая съ него.

(Арияна фиксира погледъ и горещи облаци пламнаха отъ гърдитѣ й.

Ей, чужденецо! Кой си ти и отъ где си дошелъ? Кой те е подмамилъ да слѣзешъ въ царството на вѣчнитѣ промѣни?

Деворъ.

(се вглежда въ Арияна и съ блага усмивка и милъ погледъ й казва:)

Синъ съмъ на лазура. Дойдохъ отъ царството на вѣчната красота. Азъ съмъ Деворъ. Духътъ ми ме кара да обходя царството на желанията и да изуча потайноститѣ му, което царство е голѣма загадка . . .

Арияна

Кой ти е казалъ за това?

Деворъ

Какъвъ призракъ си ти?

Арияна

Азъ съмъ царицата на нощьта.

Деворъ

Можахъ да използувамъ славния моментъ, когато слънчевитѣ синове бѣха събрани въ звездния храмъ на велико тържество и разказваха за много интересни преживѣвания изъ безчетнитѣ царства на Вселената.

Ала най-интересенъ бѣ разказътъ на единъ отъ слънчевитѣ синове — Исаянъ, за царството на ненаситнитѣ желания. Тамъ, разправя той, безгранична е свободата на желанията; тѣхниятъ девизъ е: „опитай и знай“. Имало много прелести, ароматична природа, сърдечни приключения, душевни вълнения и пълно излияние на чувствата.

Когато той разказваше за това, сякашъ е

вълшебно царство. Отъ очитѣ му се отрониха горещи сълзи и дълбока скрѫбь развълнува сърцето му. Въ този моментъ настана голѣма тишина. Всички се вгледаха въ него. Той подигна очи и, развълнуванъ, каза: свѣтяща Дева отъ плеядитѣ е измамена и пленена тамъ. Тя тѫгува за лазурнитѣ простори и великата красота.

Арияна

Значи, тамъ знаятъ за нея.

Той предложи за незабавното освобождение на оскърбената Дева, но всички се изгледаха и отправиха погледъ нагоре.

Ала въ мень духъдъ се разпали и силно желание избликна по това царство на „Особитѣ".

Громко извикахъ азъ: — О, синове на слънцето! Сърцето ми се възпламенява по това царство. Кой ли би ме завелъ тамъ?

И въ този мигъ стана нѣщо особено: — всички слънчеви синове се вгледаха въ менъ, сякашъ искаха да ми кажатъ: „Сине на девствеността и чистотата, не бива да ходишъ тамъ".

И докато всички разискваха моето огнено желание, азъ се качихъ върху крилата на единъ свѣтълъ слънчевъ лѫчъ и ето ме, азъ съмъ вечъ въ безконечното царство на желанията. — И наистина колко е то разнообразно!

А сега кой ще ме научи на езика, що цари въ царството на ненаситнитѣ желания и ми даде ключоветѣ на неговитѣ потайности?

Вий, царице на нощьта, може ли да ме отведете по пѫтя къмъ оскърбената дева?

Арияна

(Затвори очитѣ си и настѫпи тъмнина.)

Отдай душата си на отдихъ подъ омаята на тъмнината и заспи. Азъ ще повикамъ Царя на ненаситнитѣ желания и той ще ти даде ключоветѣ на потайнитѣ скривалища. Тамъ ще чуешъ сладката и тѫжна пѣсень на свѣтлата Дева.

Явление трето.

Царицата на нощьта отлетя.
Буйнитѣ вѣтрове разнесоха
по всички краища на царството
огненото желание на Деворъ.

Царьтъ на ненаситнитѣ желания се бѣ пробудилъ отъ дневния сънь и се приготовляваше да тържествува въ оргийнитѣ нощи, които му устройваха неговитѣ чародейки — музитѣ на сладострастието, подъ звуковетѣ на омайнитѣ мелодии на царицата на нощьта.

Чу царятъ зова на Деворъ и тръгна по направление къмъ градината, гдето бѣ се захласналъ въ голѣмото разнообразие и тъмнота, облеченъ въ черенъ сюртюкъ и наметнатъ съ черно наметало, подъ сюртюка препасънъ съ коженъ поясъ, върху който висеха различни оржжия: шпага, сждъ съ упоително питие, кожена чанта въ лѣвата ржка, въ устата му запалена цигара. На главата си носи черна шапка съ голѣма периферия, накичена съ пера отъ различни птици. Мургаво лице, черни, голѣми, сключени вежди и голѣми, обърнати надолу устни. Той пита Девора:

Земонъ.

Какво е желанието ти и кой си ти? Отъ кое царство си дошелъ тукъ?

Деворъ.

Искамъ да науча потайноститѣ на тази вълшебна земя!

Азъ се казвамъ Деворъ. Ида отъ царството на свѣтлината и необятната любовь.

Земонъ.

Ха... Деворъ... Какво хубаво име! Какво значи то?

Деворъ.

Синъ на девственността, синъ на чистотата.

Земонъ.

Какво хубаво, росно цвѣте! — Да, такива цвѣтя ми трѣбватъ, за да направя забавленията си по-омайни.

Ето, азъ чухъ твоя зовъ и почувствувахъ силнитѣ струи на твоето огнено желание. Дойдохъ да ти бѫда въ услуга.

Азъ съмъ готовъ да изпълня всичкитѣ желания на единъ такъвъ синъ на девственността и красотата, който иде отъ царството на лазура, отъ свѣта на вѣчната младость.

Дай сега ржката си за вѣчна забрава. И тогава азъ ще ти разкрия тайнитѣ сили на тази земя, които ще задоволятъ твоето огнено жалание и наситятъ душата ти съ вълшебството на разнообразието.

Деворъ.

Кой си ти, какъ се казвашъ?

Земонъ.

Азъ съмъ Земонъ — Царя на горещитѣ желания.

Обичайно е тукъ, въ царството на вѣчнитѣ промѣни, всѣки единъ да даде обещание, че нѣма да се страхува отъ различнитѣ случаи. Само така може да се притежаватъ ключоветѣ на загадачната земя.

Но тукъ, за да придобиешъ власть надъ страха, ще трѣбва да пиешъ вино отъ вѣчната забрава и тогава ще ти предамъ наследството на този разнообразенъ свѣтъ, — ще бѫдешъ синъ на тази земя, царь на желанията и баща на чувствата.

Деворъ.

Драги Земонъ, ти имашъ ли тази власть, да ми дадешъ ключоветѣ на разнообразието и на тайнственитѣ замъци?

Виждамъ азъ, че ти си властенъ господарь на горещитѣ желания. Твоитѣ очи ми говорятъ това.

Ако ме научишъ, азъ ще ти бжда много признателенъ и ще ти подаря единъ отъ свѣтящитѣ сапфири на джгата. Искамъ да задоволя моя духъ, който тжгува за оскърбената Дева.

Земонъ.

Да, всичко това ще имашъ.

Деворъ.

(показва съ ржка и пита)

Драги Земонъ, какво е това нѣщо, което виси по твоето тѣло?

Земонъ.

Това се казва шпага.

Деворъ.

Шпага ли? Ами какво правишъ съ нея?

Земонъ.

Тя е най-изкустното му дѣло; въ нея е моето най-голѣма изкуство — моята сила, моята мощь. Тя ми служи като срѣдство, съ което поразявамъ онѣзи отъ моитѣ поданници, които не ми сж вѣрни, преданни и покорни. Следъ като ги завързвамъ здраво, азъ се дуелирамъ съ тѣхъ. Тѣ падатъ прободени и затварятъ очи за винаги. Това, между другото, ми доставя голѣмо удоволствие.

Деворъ.

А това що е?

Земонъ.

Това се казва Алкохолоносачъ; въ него има една особена течность, която, като се изпие, прави човѣка да бжде безстрашенъ, смѣлъ и готовъ да изпълни, безъ страхъ, своитѣ ненаситни желания. Тогава той изважда шпагата отъ ножницата и започва смѣло да се дуелира. Така той се провъзгласява за герой, рицаръ.

Деворъ.

Но... това е много жестоко!

Земонъ.

Не, драги Деворъ, азъ ги пренасямъ въ жертва на своя Богъ.

Ето тукъ, въ тази чанта, има много тефтери, кѫдето е записано, кой кога трѣбва да бѫде проболенъ, защото моитѣ поданици сѫ всички подсѫдими. Тукъ, по моята земя, живѣятъ, така наречени, комисари, агенти, адвокати, сѫдии и носятъ все такива чанти; тѣ издаватъ много интересии присѫди „безследно отсѫтствува". Не е порядъчно тукъ въ моето царство да не се жертвашъ, когато славния Земонъ си устройва пиршества и забавления. Това тукъ се казва „сѫдба".

Деворъ.

Какъ създавашъ интересъ на своитѣ поданици къмъ това жестоко забавление, братъ съ братъ да се избиватъ?

Земонъ.

Ето какъ: моето царство е свѣтъ на разнообразие, тукъ живѣятъ нѣколко раси, произхода имъ е единъ и сѫщъ, а язикътъ и желанията имъ сѫ различни. Азъ, когато искамъ да си направя забавления, свиквамъ своитѣ музи, богинитѣ на сладострастието; тѣ наливатъ отъ горещото вино на своитѣ примамки и го поднасятъ за наздравица на моитѣ главатари. Тѣ пиятъ до насита, отъ което духътъ на безстрашието ги овладява и сѫ готови да полѣтятъ по широката земя, да се дуелиратъ съ всѣки непокорникъ. Зрелищата пъкъ, които имъ устройвамъ по кървавитѣ полета, тѣ сѫ свѣтиня за раситѣ. Това ми е най-голѣмото удоволствие и забавление — да чувашъ стенанията, писъцитѣ на падналитѣ, прободени отъ блѣстящата шпага и агонията на умирающитѣ — това е велика симфония, драги Деворъ!

Деворъ.

Ами ти имашъ ли Богъ?

Земонъ.

Да!

Деворъ.

Какъ ли се казва той?

Земонъ.

Богъ на зрѣлището, удоволствието и смъртьта!

Деворъ.

Ала, що е това?—Що е зрелище, удоволствие и смърть!?

Земонъ.

За да разберешъ всичко това, ще трѣбва да пиешъ отъ виното, що се точи отъ изворитѣ на удоволствието, отъ този елексиръ, който прави човѣка да бжде властенъ въ живота. Знаешъ ли, драги Деворъ, когато изпиешъ още първата чаша, ти вече ще се чувствувашъ не такъвъ, какъвто си сега. Този елексиръ бърже се движи изъ жилитѣ на човѣшкото тѣло. Силитѣ на елексира бърже завзематъ всички важни пунктове въ тѣлото и ставатъ господари на живота.

Когато тѣзи пионери завзематъ главната крепость — главата, човѣкъ започва ей така да се върти, както се върти земята. И човѣкъ става тогава една въртяща се планета, и започва новъ животъ около ново слънце.

А когато агентитѣ на жаркото вино завзематъ и втората крепость — краката, тогава човѣкъ започва да трепери ей тъй, както листата на дърветата, които често биватъ откъсвани и отвѣвани ту на изтокъ, ту на западъ или пъкъ на северъ и югъ. Тогава човѣкъ завладява цѣлата земя и се движи по всички посоки и краища и бива господарь на всички страни.

А когато тѣзи агенти завзематъ и другата крепость — сърдцето, тази централа, тогава става нѣщо изумително, чудно! При лунна нощь неволно той отива при морския брѣгъ и започва да тжгува; сълзитѣ му текътъ, като планински извори и дълбоки сърдечни излияния започватъ да се редятъ. Съ сърдцераздирателенъ гласъ човѣкъ плаче за нея — само за нея! Казва той: „Мила моя, безъ тебе не мога, за тебе умирамъ. Ела, ела по-близо при мене, защото безъ тебе животътъ ми нѣма смисъль!“ Това е то, безъ да го прободвашъ, той за нея умира. Заспива всредъ студенитѣ води и вълнитѣ продължаватъ да пѣятъ трагичната му пѣсень.

Това се нарича сърдечна епопея, драги Деворъ.

Всичко това за да имашъ, трѣбва първомъ да се научишъ, съ голѣма ловкость да владѣешъ шпагата. Азъ ще те науча на това безсмъртно изкуство и на много още подобни уреди.

Деворъ.

Дай и на мене отъ този елексиръ да пия и да стана и азъ силенъ, безстрашенъ, за да мога да победя оногова, който е оскърбилъ свѣтлата Дева.

Земонъ.

(Изсмива се дяволито)

Ето, седни на тази пейка, въ тази градина, да подишашъ ароматичния дъхъ на цвѣтята, и отдай сърдцето си на тая омая — сладострастието, за да бждешъ галено дете, приспивано върху очерователнитѣ гърди на Царицата на нощьта.

Ето, вземи първата чаша на обаянието и пий до насита, докато сърдцето ти желае. Това е първа стжпка къмъ рицарски подвизи и удоволствия.

Ето ти още и тази ароматична билка, събрана отъ кървавитѣ полета. Запалена тя съ огъня на

страстьта, внася свежесть въ душата и сладъкъ сънь въ сърцето.

Земонъ налива вино и го дава на Девора. Запалва цигара и го учи какъ да си служи съ тѣхъ.

Явление четвърто.

Деворъ.

Изпива първата чаша. Въ този моментъ молния проблесва, силенъ ударъ пада върху голѣмитѣ скали.

Но .... това е отвратително. Нѣма никаква ароматичность и сладость. То като че ли е нѣкаква влечуга, подобна на онази, която видѣхъ ей-тамъ преди малко въ тази градина. Не, това питие не е добро; не искамъ да пия!

(Деворъ излива чашата върху земята).

Земонъ.

Глупаво момче! Вие сте още неопитенъ, драги Деворъ! За да бжде питието приятно, чашата се изпива отведнъжъ и то придружена съ запалената ароматична билка. Ето какъ ще почувствувашъ сладостьта отъ жаркото вино и ароматичната билка: ще пиешъ една чаша и ще смучешъ отъ тази билка. Тогава скоро ще свикнешъ и ще станешъ приятель съ тѣзи вихренни сили. Тогава ще полетишъ къмъ тайнитѣ замъци, гдето те очаква свѣтлата Дева.

Явление пето.

Земонъ си привива врата и се изсмива. Напуща Девора, отива да съобщи на своитѣ страстни чародейки за трагедията съ слънчевия гостенинъ.

Деворъ.

Пие вече жадно чаша следъ чаша. Алкохола бърже го сразява, и той загубва равновесие.

Наистина, това, отвратително въ началото, питие става все по-сладко; то ходи по жилитѣ ми;

азъ го чувствувамъ. Сега ще пия до насита. Но да не би да закъснея, да се върна преди да е залѣзло слънцето? Да, ще трѣбва да потърся пленницата и я освободя. Тогава ще се върна радостенъ.

Явление шесто.

Деворъ прави опитъ да стане, но краката му треператъ и той пада на земята. Главата му става тежка и всичко около него се върти. Сърцето бързо пулсира и той бълнува. Призраци отъ полуголи чародейки лудо танцуватъ около него.

Ахъ, тия призраци! Махнете се, вие зли чародейки! И вий, Деви на съвестьта, не смущавайте моето огнено желание! Идете вий, тамъ въ царството на любовьта. Оставете душата на Девора да опита жаркото вино и насити душата си съ разнообразно удоволствие.

Но кѫде е Земонъ, царьтъ на ненаситнитѣ желания? Земонъ, слава моя, ела да пиемъ; виното е тъй сладко и азъ се чувствувамъ тъй щастливъ!

Явление седмо.

Въ този моментъ идва Арияна. Блуднитѣ ѝ очи играятъ дяволито. Страстнитѣ ѝ желания се разпалватъ и лудо разтваря горещитѣ си обятия, и се готви да се хвърли като хищникъ върху своята невинна жертва. Тя разбра, че Земонъ е вече смогналъ да порази свѣтлитѣ сили на този слънчевъ синъ съ упоителнитѣ напитки. Тя се надвесва върху нежното, но хипнотизирано тѣло на Деворъ и метва черния си вуалъ върху образа му; впива страстнитѣ си устни, върху неговитѣ и жадно изсмуква жизненитѣ му соково. Тя се увива около нежното създание и го пречупва като млада пролѣтна вейка. Страстниятъ огънь все повече згрѣва отслабналитѣ отъ алкохола удове на Деворъ. За пръвъ пѫть той почувствува нови сили, които го заставиха да усети страстнитѣ пламъци, които ще откърмятъ въ него ластигелната змия на ненаситната блудна страсть!

Ариана.

Мое право е да се занимая съ него. Каква дивна красота! Очитѣ му сѫ подобни на потоци, отъ които изтича сладъкъ нектаръ. Устнитѣ му сѫ ароматична роза. И азъ трѣбва да пия отъ този сокъ на сладость. Земонъ вече е можалъ да го отвори съ горещото вино. Затова, лесно е вече да си създамъ удоволствие презъ нощьта. Мойгѣ омайни обятия сѫ тъй дълбоки и скриватъ всѣкиго, който се докосни до живия жаръ на моята страсть.

Ще изпия, тия свѣтлинни сокове, които се изливатъ отъ прекраснитѣ му устни, — тѣ сѫ слънчева свѣтлина!

Ей, чужденецо, кой ти даде правото да се осмелишъ и нарушишъ нощната тишина? Отговарай бързо докато още нощния вѫмпиръ не е изпилъ свѣтлитѣ ти очи!

Деворъ.

Кой си ти, тъменъ призракъ? Махни се, не смущавай пламения унесъ на Деворъ!

Земонъ, царьтъ на ненаситнитѣ желания, ми позволи да бѫда тукъ и ми даде да пия до насита.

Арияна.

Значи, Земонъ ти даде да пиешъ! Тогава ела въ топлитѣ ми обятия и азъ ще те възлюбя и ще бѫда твоя майка, която ще те роди отново, като синъ законенъ въ царството на ненаситнитѣ страсти.

Доближи устнитѣ си да те целуна и запаля пламъка на сладострастието въ твоето сърце.

Ела съ менъ! Ще те отведа въ нощния замъкъ на Земонъ, гдето, съ страстни примамки, негови чародейки лудо танцуватъ танци на забрава! И тамъ ще видишъ онази, която сърцето ти бленува.

Блуждающитѣ мисли, нисшитѣ желания и отровитѣ на алкохола огасиха свѣтлия поглед. Свежиятъ образъ потъмне. Благороднiятъ стрѣмежъ за знание, опитъ и жертва се из-

врати. Всички душевни ценности Деворъ залага, съ изключение блѣна и копнежа му за оскърбената Дева.

Той привиква да понася новитѣ порядки, които затъмняватъ съзнанието му. Лжчистиятъ вѣнецъ и бѣлата лазурна дреха се ограбиха. Нощьта въ своя чаръ скри свѣтлитѣ лжчи на деня и Деворъ пада въ блатото на паденнето.

Агентитѣ на страстьта и чародейкитѣ на дяволскитѣ танци приспиваха съзнателнитѣ сили, и Девитѣ на съвестьта, оскърбени, се скитатъ по планинитѣ до изгрѣването на свѣтлата зора!

Завеса.

Действие второ.

Явление първо.

Боговетѣ на гръма запалиха своитѣ факли, за да освѣтятъ безпредѣлнитѣ пжтища изъ вселенитѣ! Всредъ блѣсъка на свѣтлината впи Хананъ живитѣ си свѣтящи очи. Той броди всредъ молнията и търси Девора! Не изпитвана скръбь обхвана душата му, заради отсжтствието на Девора. Прехваналъ упоритъ жезълъ, той пжтува изъ безчетнитѣ царства на битието.

(Хананъ облеченъ въ дълга бѣла мантия, препасанъ съ свѣтълъ поясъ, върху който е окаченъ сждъ, пъленъ съ чиста изворна вода).

Хананъ.

Азъ трѣбва да го намѣря! Навѣрно той е дошелъ тукъ въ царството на желанията. Мракъ е вече! Той се е заблудилъ всрѣдъ тъмнината, и страшното е, да не би да е влѣзълъ несъзнателно въ градината на съблазнитѣ. (Вглежда се),

Тукъ има нѣкаква пейка и сждъ до нея. Какво ли е това? Дали това не е нѣкакво изкушение? Ще трѣбва да провѣря.

(Хананъ взема сѫда и излива отъ него течность и тя започва да шуми).

Ето, шуми; това е отрова. О! дали и Деворъ е миналъ презъ тази градина на съблазнитѣ и е пилъ отъ отровитѣ въ този кърчагъ?

Деворъ, чадо мое, пѫтьтъ за тази градина на ненаситнитѣ желания е пѫть на падение и смърть! Дали и твоитѣ девствени устни сѫ се докоснали до този отвратителенъ кърчагъ?! О, дано не бѫде! Защото ти не трѣбва да опетнишъ девствената си душа. И съ такава страшна присѫда да освидетелствувашъ копнежитѣ на своето сърдце.

О, не, ти си синъ на Лазура! Отъ тебе изтичатъ рѣки отъ слънчева енергия, — тя е непобедима. Ти си звезда, бленувана отъ вѣкове. Твоето сияние е сила въ живота! Ти си ключъ на тайнствения храмъ и обектъ на вѣчно съзерцание. Твоятъ образъ е тъй свѣтълъ; той никога не трѣбва да огасва! Очитѣ ти сѫ слънчева свѣтлина: тѣ вѣчно трѣбва да грѣятъ! А душата ти е чиста Дева, и грѣхътъ нѣма мѣсто въ нея. Ти си свѣтълъ лѫчъ и нощната тъмнина не трѣбва да го огасва. Твоето име е Деворъ, синъ на девственната свѣтлина и свѣтълъ ангелъ отъ небесната синева!

Явление второ.

Въ този тъй важенъ моментъ, когато душата на Хананъ бѣ тъй дълбоко развълнувана, заради предвижданата трагедия на Деворъ, чу го Царятъ на желанията — Земонъ и бързо се отзова на това мѣсто.

Земонъ.

А, какво интересно сѫщество! Прилича на нѣкакъвъ фантастиченъ Богъ!

Кой сте вие, отъ где идете тукъ? Да не би и вие да искате да ви дамъ отъ жаркото вино и ястие отъ диви сърни? Заповѣдайте, седнете. Тукъ е мѣсто на утеха и наслада. Ще придобиете най-голѣмото удоволствие, като пиете отъ сладкото

вино и ароматичната билка. Тогава желанията ви ще се изливатъ въ горещи чувства, страсти и удоволствия.

На, вземи и пий до забрава!

Хананъ.

(взима кърчага и го хвърли на земята)

Проклятие! Твоето омайно питие и ароматична билка носятъ само смърть! Махни се, изкушение, отпредъ лицето ми! Измѣнниko клети, ти ли отрови Деворъ?! Где е Деворъ? Кѫде си го отвелъ? Кажи по-скоро, защото страшна е сѫдбата ти!

(Земонъ напуща Хананъ. Просълзи се Хананъ и Громко извика:)

Деворъ, Деворъ, сине мой, где си? Не чувашъ ли моя зовъ, не чувствувашъ ли моята сила, не те ли озарява моята свѣтлина? Ето, азъ протягамъ дѣсницата си. Ела, събуди съвестьта си и чуй скръбнитѣ стенания на свѣтящитѣ твои братя въ царството на свѣтлината; тѣ никога не ще се успокоятъ, докато не се завърне Деворъ въ царството на необятната любовь.

(Хананъ наведе глава и тръгна да търси Деворъ).

Земонъ.

Бунтовникъ такъвъ! „Измѣнникъ“ ме нарича и „убиецъ на живота“. Той не знае, че азъ имамъ власть да го погубя и за винаги да не смущава силитѣ на моето царство.

Дошелъ е тукъ да внася смутъ, непокорство и страхъ въ моитѣ поданици, Такъвъ не трѣбва да живѣе! На всѣка цена азъ трѣбва да се справя съ него! Но, трѣбва да побързамъ докато не е срѣщналъ още Девора и го отвлече съ себе си.

Ала защо нѣкакво странно чувство смущава волята ми. И страхъ обзема сърдцето ми? Това чувство ме плаши!

Не! Славния Земонъ трѣбва да царува, и сразi всѣки противникъ! Неговото царство е силно,

защото има ключовете на смъртьта! Всѣка сила, която не се подчини на моята воля, бива пленена и отведена въ тъмното царство на смъртьта! А всѣка сила, която се покланя на моята воля, бива отвеждана въ царството на страстнитѣ удоволствия, кждето животътъ е сладъкъ сънь.

Свѣтлата Дева азъ откраднахъ и я направихъ Богиня на съблазнитѣ. И всѣки свѣтящъ, който се е осмѣлилъ да я отвлече съ себе си, е бивалъ поразенъ. Така азъ поразихъ силигѣ на Деворъ. Той забрави своя идеалъ. Огасна въ него огъня за знание и подвигъ. Той пие страстната омая отъ чаровнитѣ гърди на чародейкитѣ. Той не трѣбва да напуща моята земя. Азъ се влюбихъ въ него и той е продължение на моя животъ.

Но какво да се прави съ този страненъ велможа? Той се чувствува така гордъ и смѣлъ! По лицето му се движатъ свѣтящи облаци. Очитѣ му сж сякашъ огнища, въ които всичко изгаря — стопява се. Въ мишцитѣ му прозира могъща мирова сила. Той е готовъ съ единъ замахъ да порази моята вѣковна власть. Азъ се страхувамъ отъ него!

Явление трето

Така отчаянъ, падналъ духомъ Земонъ, прегърбенъ, се движи нервно изъ алеитѣ на градината. Въ този моментъ силенъ гласъ го стресва. Това бѣ Арияна—царицата на нощьта.

Арияна.

Какво е това, Земонъ, да креташъ като ранено псе? Кой е наранилъ така смѣло твоята несъкрушима воля, та си падналъ духомъ? Има ли нѣкой още по-силенъ отъ властьта на Земонъ? Смъртъ за такъвъ и черенъ пепелъ да бжде, отвѣванъ отъ ураганитѣ изъ пустинитѣ. Сега бжди смѣлъ защитникъ на най-силната царица на нощьта.

Знай, азъ съмъ хаосъ и злоба на деня. И всѣки, който се осмѣли да наруши очарователната

нощь и запали факелъ на виделина, ще бѫде изгарянъ въ пламъцитѣ на страститѣ. А всѣки мой агентъ, рицаръ и чародейка, които сѫ се уплашили и паднали духомъ отъ факлитѣ на свѣтящитѣ, ще бѫдатъ проклети и ще лазятъ, като червеи въ пръстьта.

Земонъ.

Тукъ е дошелъ страненъ жрецъ — слънчевъ Богъ, който търси Девора. Той ме порази съ своя огненъ погледъ и сразi устоитѣ на волята ми!

Арияна.

Не се страхувай, Земонъ, ти си силенъ. Иди, намѣри този бунтовникъ и сражавай се съ него. Забий отровното острие на шпагата си въ гърдитѣ му, за да умре. Ако силитѣ ти те напуснатъ, азъ и страстнитѣ музи, ще изпиемъ огненитѣ пламъци отъ очитѣ му и ще съкрушимъ мисцитѣ му. Това трѣбва да стане! Бързай! Това е волята на нощната царица!

Земонъ.

Не, мила, не мога. Чувствувамъ ржката ми да трепери, и не е въ сила да прободе гърдитѣ на жреца. Той е силенъ и свѣтлиятъ му лѫчъ ще раздере черния воалъ на нощьта. И ще потекатъ живи, свѣтли струи отъ свѣтлина и ще загасне страстниятъ огънь на нощьта . . .

Арияна.

Млъкни! Недей певече да раздразвашъ гърдитѣ на нощьта, и така страховито да огасяшъ, пламъцитѣ на страститѣ!

Върви тогава въ тъмнитѣ нощни свърталища, кѫдето Деворъ страстно пие отъ разголенитѣ гърди на твоитѣ чародейки сладкия сокъ на забравата! Встрастявайте го повече и подклаждайте ненаситнитѣ му желания, да станатъ стихийна буря въ

сърдцето му. Преспивайте го съ отровнитѣ пари на пламтящето вино, докато дойда азъ.

Азъ ще тръгна по стѫпкитѣ на този опасенъ светецъ и, като ехидна, ще изсмуча пламъцитѣ отъ очитѣ му. Върви, преди да ни огрѣе слънчевъ лѫчъ, да не би да бѫде после кѫсно. Не се бави!

Явление четвърто.

Бързо закрачи Земонъ къмъ тъмнитѣ свърталища, доволенъ че ще може да пие вино, безъ да го безпокои нѣкой.

Арияна обви лицето си съ черенъ воалъ. Тя се спусна вихренно надолу къмъ лесоветѣ на градината съ убеждение, че ще срещне Хананъ. И наистина, всредъ мрачната нощь свѣтлината не може да се укрие. Внезапно тя се стрѣска. Бърже сне черното наметало отъ лицето си и се вглежда въ чудната свѣтлина, блѣстяща всредъ лесоветѣ.

Хананъ, впилъ погледъ въ небесната синева, безмълвно шепне свѣтлиятъ му духъ молитва. Тя незабавно се изпълва. Зорницата надниква презъ златистия вече фонъ на далечния изтокъ. Монархътъ на сутринната зора пръска вечъ свѣтли вълни върху тъмния хаосъ на свѣта.

Изплаши се Ариана, но не изгуби присѫтствие на своя духъ. Тя се готви да хвърли черния си воалъ върху лѫчистата глава на жреца, за да огаси свѣтлиннитѣ пламъци.

Арияна.

О, Жрецо! Престани да палишъ тѣзъ факли съ пламъка на слънчевата си свѣтлина, която стопява безжалостно моята страстно огъваща се снага! Ела при менъ. Азъ съмъ отворила своитѣ обятия за тебе. Ти ще почувствувашъ тъй упоителнитѣ сладки трепети на моя духъ, и ще се опиешъ отъ чаровнитѣ ми пламтящи усни. И ще бѫдашъ щасливъ въ прегръдкитѣ на моя чаръ! Ела и облечи червения хитонъ на страстьта.

Хананъ.

Да, твоятъ образъ ще отлѣти въ вѣчния день, а страстьта ти ехидна ще изгори въ огнището на девствената „Светая светихъ“. Ти не ще бждешъ повече царица на нощьта, защото огрѣла е вече новата зора на вѣчния свѣтълъ день. Скрий черниятъ си воалъ на страститѣ, за да не би и ти да изчезнешъ като „тежка сждба на нощьта“!

Арияна.

О, Жрецо! Престани да плашишъ царицата на нощьта, защото, тя е необятна, и скрива свѣтлитѣ лжчи на деня!

(Хананъ дигна ржка. Арияна изчезва изъ облацитѣ на нощната тъма.)

Завеса.

Действие трето.

Явление първо.

Сладкия напѣвъ на безгрижнитѣ пѣвци предвещаватъ чудна зора. Огненитѣ стрѣли на обаятелната нощь започватъ да изгасватъ предъ трептящия слънчевъ лжчъ.

Алчниятъ бѣсъ на сладострастието се привива и се насилва да повърне погълнатата отрова, като бърза да се скрие въ подземнитѣ си скривалища.

Страстнитѣ чародейки се приготовляватъ за сладкия дневенъ сънь. Само една между тѣхъ се приготовлява да се събуди отъ нощния сънь. Подъ нежнитѣ й клепачи се потайватъ два ангела, облечени съ синьо-ефирна одежда; тѣ чакатъ да поздравятъ първия вихрено-летящъ конникъ отъ далечната източна земя. Въ измжченото й лице се очертава свѣтлия пжть на велики пжтешественици. Въ стройнитѣ и изморени гърди, бурни вълни се приливатъ и бързатъ да стигнатъ спасителния брѣгъ. Пламна нѣжна усмивка по

млѣчнитѣ ѝ устни. Тя раздра червената дреха, въ която бѣ облечена. Ней се стори, че вижда две спасителни ржце, които ѝ подаваха свѣтяща мантия отъ лазуръ. Тя направи опитъ да я облече, но сънния вой на страстнитѣ чародейки я изплаши и като извика, тѣ се събудиха.

Зелба.

Защо не се приготвишъ да заспишъ, Славяна? Или чакашъ да те изгори огъня на слънчевия лжчъ?

Рияна.

Тя навѣрно блѣнува за него. Ахъ, не мога повече да я търпя. Тия хитри очи трѣбва да огаснатъ, за да не го гледатъ повече.

Иди, нещастнице, и заспи дълбокъ сънь, и не се събуждай вечъ, за да не смущавашъ нашия чаровенъ сънь.

Лжрида.

Глупава, тя мечтае за него, тази бедна земя, дрипавъ принцъ и огаснала звезда. Тя е толкова наивна и си мисли, че той ще ѝ помогне и освободи отъ робството ѝ при Земонъ. Тя вѣрва, че скоро ще се възцари като богиня на звездната любовь.

Но тя не знае, че азъ го излъгахъ и откраднахъ лжчистата му диадема, която му освѣтяваше пжтя за царството на свѣтлината. Сега той е ратай, пленникъ при Земонъ.

Зелба.

Деньтъ е умора, Славяна, а нощьта — чарь и наслада! Покрий се съ сладострастната покривка и заспи.

Славена.

Свѣтлата зора не ми дава сънъ. Въ сърцето ми трептятъ чудни усѣти за него. Откакто го видѣхъ, въ менъ говорятъ други чувства. Той е кра-

сивъ, като настжпваща зора и милъ, като роснитѣ цвѣтя.

Но азъ ви моля, бждете така добри и недейте повече да тровите чувствата му и изгасвате свѣтлия му погледъ. Право да ви кажа, менъ ми е жалъ за него. Той е слънчевъ синъ; нетрѣбва да бжде като насъ! Нека го оставимъ да отрезвей и, навѣрно, ще се осъзнае, за да се върне наново въ царството на свѣтлината.

Не ми се изсмивайте! Колко много копнѣе душата ми за това свѣтло царство на свобода и правда. Заритѣ на любовьта се изливатъ въ чудна пѣсень, а струитѣ на живота въ безсмъртенъ химъ. Затова искамъ и мене да отведе тамъ.

Зелба.

(изсмива се).

Ха, ха, — Ти Славяна, си полудяла. Ти искашъ да бждешь измѣница на страшната царица и да презрешъ обятията на Земонъ! Кой бѣсъ те души или кой зълъ духъ те е подмамилъ!?

Свѣсти се, Славяна! Ако узнае за това Земонъ, за тия ти намѣрения, жестоко ще бждешъ наказана.

А Деворъ, този слънчевъ ангелъ, той е и моя наслада. Ний, чародейкитѣ, ще пиемъ страстно отъ чиститѣ му устни сладъкъ сокъ до омая. И ще дишаме опивниятъ му дъхъ до забрава.

Славяна.

Мили чародейки, бждете тъй дорби, послушайте болната ми душа и страждущото ми сърце. Немога, разберете, немога повече тукъ да живѣя. Азъ го обичамъ и искамъ тази нощь да избѣгамъ съ него, да туря край на страданията. Дано тази нощь бжде последна на скръбьта ми! Не искамъ повече да бжда нощенъ шутъ въ краката на Земона. Отъ момента, когато видѣхъ Девора, азъ непрестано съзерцавамъ живитѣ му очи: тѣ ме отново раждатъ! Тукъ душата ми е отровена отъ

страститѣ на удоволствието. Въ менъ вече говорятъ други сили, акорда на моята арфа отново затрепти и пламацитѣ на любювьта пламнаха въ измореното ми сърце!

Явление второ

Въ този моментъ влиза, Деворъ, пиянъ съ оцапани и окъсани дрехи. Зелба се хвърля върху него и той пада на земята. Тя му се изсмива злорадно и го подиграва.

Зелба.

Ха, ха, Деворе, вмѣсто да лѣтишъ изъ широкитѣ слънчеви полета, ти съ голѣма бързина политна къмъ земята. Ха, ха!? Нѣкога слънчевъ синъ. а сега нощенъ вампиръ; нѣкога свѣтълъ ангелъ, а сега тъменъ демонъ!

Славяна.

(се спуща съ голѣмъ устремъ, подхваща Девора, дига го отъ земята и нѣжно му шепне:)

Деворъ, събуди съвестьта си и осъзнай се! Ето, зората на деня наближава; и Девитѣ на свѣтлината те чакатъ. Иди тамъ и кажи, че азъ, тѣхна сестра, съмъ робиня. Сждбата зла ме е оковала и на Земонъ въ ржцетѣ предала. Сега бързо бѣгай къмъ царството на свободата. Азъ ще те изпроводя.

(Деворъ отваря очитѣ си, вижда Славяна, иска й да му даде да пие)

Деворъ.

Славяна, дай ми да пия отъ горещото вино и подържай чувствата ми съ страстни цѣлувки.

Явление трето.

Зелба използува случая, бързо налива вино въ пресъхналата уста на Деворъ. Той поглъща и се задавя, а Зелба го подиграва. Славяна се възмущава, чувството на ревность се прилива въ свѣтло желание да по-

могне на Деворъ. Тя се хвърли върху Зелба и я отблъсква на страна. Въ този моментъ идва Арияна! Тя бѣ чула всичко. Очитѣ й горятъ за мъстъ. Възмутена отъ това, че неможа да съблазни Хананъ и съкруши върховната му воля, тя пита Зелба.

Арияна.

Какво става тукъ? Азъ виждамъ едно недоволство и непокорство!

(Зелба се изсмива, — бърза да клейми Славяна).

Зелба.

Могжща царице, твоята страсть е безпощадна, гнѣвътъ ти страшенъ! Азъ съмъ вѣрна твоя истинска лъстителка, винаги преданна тебъ, царице на нощьта! Отъ моитѣ гърди Земонъ пие омайния сокъ на удоволствието, а Деворъ насища огненото си желание. Ала нѣкакъвъ смѣлъ духъ се стреми да опорочи нощния обаятеленъ сънь. Този духъ се е вселилъ въ сърдцето на Славяна. Тя преди малко увещаваше Девора, да събуди съвестьта си и осъзнае своя грѣхъ и да побърза, доръ не е огрѣла още зората, да избѣга въ царството на свѣтлината — и казва му още, че и тя самата ще го придружи.

Знай, страшна царице, Славяна е измѣнница на Земонъ; тя не иска повече да бжде негово удоволствие и покоренъ шутъ.

Накажи я безпощадно, да гори въ огнището на проклятието!

Арияна.

(Изрича страшна присжда).

Ти, източна лъстителко, какъ си посмѣла да възставашъ противъ волята на Царя на желанията и противъ страшната Царица на нощьта?

Проклета бжди! И вмѣсто бѣгство въ царството на свѣтящитѣ, черенъ пепель на горящата

клада е сждбата ти, а душата ти ненаситенъ вампиръ въ преизподнята ще отведе!

Явление четвърто.

Жестоката присжда сломява духа на Славяна. Тя пада на колене предъ Арияна и я моли за милость, ала всичко е напразно. Потърсва спасение отъ изтощенитѣ сили на Деворъ и го моли.

Славяна.

Сине на свѣтлината, спаси себе си и мене. Защото ти си херой, свѣтящъ принцъ, въ чиито жили тече благородна, чиста кръвь. Спомни си за безсмъртния идеалъ, който цари въ душата ти! И спаси менъ, защото мене ще ме изгори огъня на отмъщението, а тебе огъньтъ на злия духъ — страститѣ.

Арияна.

Бунтовнице проклета, искашъ да си спасишъ главата! Но това нѣма да бжде. Ти ей сега ще опиташъ огнището проклето!

Явление пето.

Арияна напуща свърталището и отива при Земонъ, за да даде своитѣ нареждания.

Зелба отвежда Девора изъ алеитѣ. Затвориха се чернитѣ врата и Славяна остана сама, затворона. Тя се облегна върху вратата, правейки опитъ да я отвори, но тежката ключалка здраво е залостена. Тя се моли.

Славяна.

О, велики Богове! Укрепявайте силитѣ ми предъ образа на злата воля. И съ крепка душа и радостно сърце да прославя великата воля. Помогнете ми Вий въ тази страшна и последна нощь! Дайте криле на душата ми, да полети къмъ свѣтлия просторъ!

Явление шесто.

Идва Земонъ при Славяна, цѣлъ трепери отъ гнѣвъ. Страстни пламъци горятъ въ него за отмъщение.

Земонъ.

Ти, която си свѣтяща звезда на моето сърце, дивенъ чаръ на моята воля, въставашъ противъ силния Земонъ! Ти, която ме прелъсти съ своята красота, когато тѣ видѣхъ за пръвъ пѫть въ вълшебната градина на звездитѣ, всредъ ароматичнитѣ бѣли цвѣтя. Азъ се борихъ съ свѣтящия ти пазачъ и те откраднахъ, за да те направя Богиня на нощьта, избраница, прелесть всрѣдъ моитѣ музи на страстьта. Ати сега си посмѣла да възстанешъ срещу твоя обожатель! Откажи се отъ този размиренъ духъ, за да те възлюби отново царицата на нощьта!

Славяна.

(повдига глава нагоре и смѣло отговаря).

Оставете ме! Азъ искамъ да бѫда свободна и, като волна птичка, да отлетя високо тамъ, где море отъ свѣтлина грѣе, и душата вѣчно живѣе! Не искамъ повече да бѫда пленница и робиня въ този свѣтъ на развратa и падението. Душата ми е отровена, умътъ ми се гнети, сърцето ми е жертва на бѣсоветѣ. Ти, Земоне, който си изродъ, убиецъ, скѫпо ще платишъ за дѣлата си. Ти ме измами и изнасили свежата ми душа. Ти недостойно ме завладя и опорочи рода ми, оскверни чистотата ми!

Явление седмо.

Гнѣвътъ затъмнява всѣко благородно чувство. Отмъщението е резултатъ отъ тъмнитѣ дѣла. Земонъ не се трогва отъ апела на оскърбената Дева, за съвесть и право! Той реши, на всѣка цена, да подчини упоритостьта на Славяна.

Той поиска да завърже краката и ржцетѣ ѝ, за да я отнесе безъ препятствие на кладата, но тя смѣло го блъсва настрани:

Нещастнико клети, като безпомощно животно си искашъ да ме овържешъ и убиешъ? Азъ съмъ достатъчно смѣла и безстрашна. Отведи ме достойно, като човѣкъ! Нека буйнитѣ пламъци бждатъ свидетели, че азъ изгарямъ, като достойна мжченица, борела се за свобода и право! Сега отвори тази черна врата и да вървимъ на кладата!

Земонъ.

Ти трѣбва да отстжпишъ предъ несъкрушимата воля на Земонъ. — Азъ достойно те притежавамъ. Борихъ се съ небеснитѣ плеади и те откраднахъ, за да те направя Богиня на моето сърдце. Сега, откажи се отъ този бунтовенъ духъ и ще бждешъ очарователна богиня на нощьта. Ще съзерцавашъ свѣтлитѣ плеади отъ царството на нощьта.

Славяна.

Много се мамишъ, подлецо! Моето сърдце не принадлежи на тебъ; то е трепетъ за сърцето на достойния слънчевъ синъ, въ чиито жили тече царска, благородна кръвь.

Земонъ.

Това какво значи? Ти обичашъ повече Девора, — този бѣглецъ! Знай, Славяна, твоитѣ очи никога не ще го видятъ вечъ. И не ще можешъ дари сърдцето си, защото пламъцитѣ на кладата сж готови да затворятъ очитѣ ти завинаги!

Явление осмо.

Той отвежда Славяна за кладата. Жалниятъ апелъ се разнася, като молния, всредъ нощната тишина. Страстниятъ сънь, уплашенъ, побѣгна отъ Девора. Той се свѣсти, блѣснаха очитѣ му. Той видѣ трептящитѣ зари и вихренната конница, летяща изъ свѣтлия лазуръ. Трепна сърдцето. Страстнитѣ пламъци огасватъ. Той удивително се изгледа.

Ржцетѣ му потърсиха върху златистата коса блѣстящата диадема, но всичко бѣ измама. Вглежда се въ дрехата си; по него висеха дрипи съ различни шарки. И той заплака.

Деворъ.

Ограбенъ съмъ. Зла сждба се подигра съ мене. Но кжде ли е тя?

Зелба.

Кого търсишъ, мили Деворъ?

Деворъ.

Где е Славяна, оскърбената Дева?

Зелба.

Славяна, мили мой, вече се е превърнала на черенъ пепелъ върху горящата клада. Царицата на нощьта я осжжда на изгаряне заради тебе. Тя искаше да избѣга заедно съ тебе въ свѣтлата земя. И заради тая й дързость е осждена. Наверно прахътъ й плува вече по бистрото езеро.

Деворъ.

Какво казвашъ, Зелба? Това възможно ли е? Въ какво е виновна Славяна, тази измжчена, скърбяща Дева? Нима заради мене?.. Само заради мене, да ме предпази отъ това блато на падението, тя е на кладата? О, не! Тя небива да гори. Жрица моя, прости ми! Нима нейната снага се топи, очитѣ й за виняги ще огаснатъ, сладкия й гласъ никога не ще се чува? О, не! Тя трѣбва да живѣе! Но азъ трѣбва да побързамъ и отида на това проклето мѣсто; може би не е още късно!

Зелба, кжде се намира кладата? Казвай по бърже.

Зелба.

Изсмива се злорадно.

Тамъ, при голѣмото езеро, гори това огнеще. А хищнитѣ вампири чакатъ подъ водитѣ на езерото и отвеждатъ душата въ страшния адъ!

Защо така си се смутилъ? Това е въ реда на нѣщата. Пламъцитѣ на това огнище никога не изгасватъ; тамъ се подържа вѣчния огънь на отмъщението! Ела, милий, да отидемъ всрѣдъ алеитѣ и заспимъ, унесени въ сладкия сънь на страститѣ и отдадемъ сърцата си на забрава. Това е наше право въ този свѣтъ на удоволствията.

Явление девето.

Тя се уви около тѣлото на Деворъ. Той силно е блъсна и напусна тъмния вертепъ. Деворъ се понесе съ голѣма бързина по направление на езерото. Въ душата му закипѣ желанието да предотврати всѣко изтжпление върху оскърбената Дева.

Завеса.

Действие четвърто.

Явление първо.

Когато Деворъ наближи кладата, цѣлото му сжщество се ужаси отъ стрѣшната картина. Огненитѣ езици се издигатъ яростно въ небосвода и згрѣха прохладния въздухъ. Деворъ направи усилие да извика гръмогласно, но горещия въздухъ го задави и той едва изговори:

Девсръ.

„Свобода или огънь“!

О! Извергъ и палачъ ехиденъ, освободи Славяна; тя е невинна! Тя не трѣбва да гори! Защото е свещенна жрица, Дева отъ плеадитѣ небесни. Очитѣ на звездитѣ я съзерцаватъ, а Боговетѣ достойно уважаватъ. Отвържи ржцетѣ ѝ, и освободи я отъ огъня на страститѣ си. Чуй ме подпалвачо жестоки, огаси тази пещь на развратa, която осквернява душата и сърдцето! Разруши основитѣ на кладата и вертепа, въ който тровишъ Девитѣ на чистотата!

Явление второ.

Земонъ не искаше да чуе апела на Девора. Той прави последенъ опитъ да покачи Славяна на кладата.

Деворъ се хвърля всрѣдъ пламацитѣ, за да грабне Славяна, ала среща противодействие.

Земонъ.

На тебъ казвамъ, чужденецо! Недей се така смѣло до менъ доближава, защото ти сега ще опиташъ отровната ми шпага!

Деворъ.

Не се плаша отъ твоята отровна шпага, глупецо! А бжди така разуменъ и освободи Славяна.

Явление трето.

Земонъ измъква отъ ножницата шпагата си и направи замахъ да прободе смъртоносно Девора.

Мисцитѣ на Деворъ се укрепватъ и той смѣло сграбва острието на шпагата и надве я пречупва!

Земонъ се препъва и пада върху горящата клада Нададе се страшенъ ревъ. Огненитѣ езици доволно и радостно се издигатъ надъ голѣмото езеро; пламъка имъ освѣти тъмнитѣ усои.

Ужаситѣ смразиха Славяна; тя се изплаши; Деворъ и казва:

Деворъ.

Ти, дъщеря на плеядитѣ небесни, жрица на безсмъртния Аполонъ, достойна си да бждешъ отново въ царството на свѣтлитѣ Деви! Защото, заради девството и чистотата си, ти днесъ победи смъртьта и тъмнината! Сега, бързо да бѣгаме къмъ планината!

Явление четвърто.

Арияна чу писъцитѣ на Земонъ и бързо се въоржжи и го потърсва. Тя даде сигналъ на тревога. Блеснаха тъмнитѣ й очи. Отъ ноздритѣ й изригваха тъмни облаци — и тѣ замъгляваха всички пѫтища. Стоманената му шпага проблѣсва всредъ тъмнината и надаваше страшенъ звънъ! Тя бързо се отзова при кладата и намѣри черния прахъ отъ Земонъ който потъваше въ дълбоченитѣ на голѣмото езеро. Тя разбра за случката отъ пречупената шпага на Земонъ.

Арияна.

Ето, шпагата му пречупена надве, а дълбокото езеро още се вълнува отъ потъващия му прахъ. Той е поразенъ и хвърленъ въ огнището. А отъ онази бунтовница, ни следа отъ нея. Тя е избѣгала съ Деворъ. Трѣбва бързо да ги преследвамъ, докато не сѫ стигнали върха на планината.

Явление пето.

Славяна и Деворъ се скитатъ изъ тъмнитѣ пущинаци и търсятъ изходнитѣ пѫтища за планината. Но, уви! Страшна пропасть се изпрѣчва предъ тѣхъ.

Славяна.

Мили Деворъ, предъ насъ е страшна пропасть, какъ ще я отминемъ? Назадъ е невъзможно, а ровътъ смъртоносенъ.

Деворъ.

Уповай на Боговетѣ, мила Славяна, и бѫди бодра! Тази нощь е последна за страданията ти. Ти си вече свободна.

Явление шесто.

Настига ги Арияна, предъ страшния ровъ! Започна жестока борба на животъ и смъртъ.

Арияна.

Тежко ви на душитѣ, нещастни бѣглеци! Всрѣдъ мрачния ровъ е гробътъ ви. Ей сега ще затворите очи, всрѣдъ земята, но оскърбената царица на нощьта. Вие смѣло поразихте Земона, славата на моя чарь, и оставяте мене сама, нещастна и сирота. Проклети бждете предъ моето лице! И умрете за вѣчни вѣкове!

Явление седмо.

Блесна стоманена шпага и прободи гжрдитѣ на Девора. Страшни болки пронизаха сърдцето му. Грамовита молния проблесна и Арияаа съ ужасъ падна въ мрачния ровъ! И ровътъ я погълна!

Деворъ.

Славяна, мила моя богиньо, страшна е моята участь. Азъ съмъ раненъ въ сърцето и едва ли ще мога да видя слънчевитѣ синове съ хвърчащитѣ колесници, които идатъ да видятъ славната победа надъ Земонъ и Арияна.

Но ти, моя мила, съ колесницата на зората отведи душата ми на високата планина! И отъ тамъ тя да бленува въ вѣкове за твоето сърце и свянъ!

Явление осмо.

Деворъ прави мжчителни опити да затвори очитѣ си. Славяна коленичи, и отъ очитѣ й се отронватъ горещи сълзи, които падатъ върху пребледнѣлото лице на Деворъ. Тѣ стоплиха изтиващата му усмивка. И той отново се усмихна и казва:

Деворъ.

Мила Славяна! Затрептѣха на двама ни сърцата и душитѣ ни се слѣха! Такъвъ бѣ заветътъ на Боговетѣ, и така стана!

Славяна.

(се моли).

О, Богове! Тежка е сждбата, но сладка е победата! Чуйте ме сега! Дайте лѣкъ за раненото сърце, що гасне предъ очитѣ на новата зора. Нека отново тѣзъ очи проблеснатъ и въ лазура безсмъртенъ, живота вѣчно да съзерцаватъ!

Явление девето.

Въ този трагиченъ моментъ, става нѣщо чудно! Всрѣдъ тъмнитѣ облаци просия свѣтлиятъ образъ на Хананъ. Живитѣ му очи се впиватъ въ хероичната двойка. Той позна Девора. Приближава се до него и шепне:

Хананъ.

Нима той е раненъ? Тъмниятъ лжчъ на нощьта е пронизалъ гърдитѣ му, а злиятъ духъ на сладострастието е отровилъ кръвьта му?

(Просълзенъ казва:)

Деворъ, чадо мое, азъ те търся; дълго те чакахъ. Душата ми е скръбна, духътъ ми пѣе жална пѣсень. Ела, чадо мое, по-близо, за да те почувствува душата ми, и сгрѣешъ отново сърцето ми.

Явление десето.

Деворъ отваря очи, вглежда се въ Хананъ и го познава. Прави опитъ да стане, но отново пада на земята.

Деворъ.

Великий жрецо, прости ми! Азъ съгрѣшихъ предъ съвестьта и разума. Затова душата ми е мрачна, очитѣ ми загасватъ, сърцето ми е ранено и замира. Развратътъ опорочи свѣтлитѣ ми мечти, а жаркото вино на тъмнитѣ страсти огаси благороднитѣ ми чувства и желания. Ето ме, — Азъ съмъ мраченъ, облеченъ въ дрехата на падението.

Благий учителю, укрепи духа ми, дай миръ на душата ми и спокойствие на съвестьта ми!

Явление единадесето.

Хананъ.

Великия жрецъ се просълзи, и тайнственъ акордъ се излѣ отъ душата му!

Моята любовь ти прощава, моятъ разумъ те спасява. Моятъ духъ те възкрасява. Стани, чадо мое, и да вървимъ! Ето колесницата на слънчевитѣ лѫчи те чака! Тя ще полети къмъ висинитѣ, лазура и царството на свѣтлината. Тамъ те чакатъ твоитѣ братя и небеснитѣ Богове!

Явление дванадесето.

Деворъ се изправя, но отъ раната протича кръвь Той се оплаши и пада въ несъзнание. Славяна отчаяно изрева. Хананъ раздра дрехата надъ гърдитѣ на Деворъ и съ голѣмо хладнокръвие измива раната съ чиста вода отъ извора на високата планина. Деворъ се свѣсти, и нѣжна усмивка се излѣ по лицето му. Славяна радостно извика: — той оживѣ. Хананъ се вглежда въ Славяна изпитателно. Деворъ отново направи опитъ да стане. И наистина, той се почувства достатъчно бодъръ. Болкитѣ се затъпиха и сърдцето пулсира нормално. Славяна, възрадвана отъ това, се просълзи и казва:

Славяна.

Поклонъ предъ твоя могѫщъ духъ велики жрецо. И слава на твоята бащинска десница. Която откри новъ свѣтъ за изгасващитѣ очи и свещени трепети на замиращето сърце. Ти си ново слънце, свѣтлитѣ ти лѫчи стопиха образитѣ на тъмнината. И падна вѣковния грѣхъ въ страшния ровъ и дълбокитѣ води!

Хананъ.

(Хвърли погледъ върху Славяна)

Ти коя си? Прелъстителка, или убийца? Робиня или Богиня?

Славяна.

Несъмъ преластителка, убийца и робиня. Азъ съмъ оскърбена Дева, открадната отъ лазура, дъщеря на плеадитѣ небесни. Дълго вече азъ страдамъ. Очитѣ ми сѫ изморени отъ обилни сълзи, сърцето ми е разбито отъ бурнитѣ страсти. Немога повече да остана въ земята на веригитѣ и смъртьта.

Хананъ.

Какъ си дошла тукъ въ пленъ?

Славяна.

Разхождахъ се изъ градината на звездитѣ, и пиехъ ароматиченъ нектаръ отъ цвѣтята, нападната бѣхъ отъ Земонъ и ме отведе въ пленъ.

Деворъ.

Славяна е мила и добра. Въ нея гори пламъка за свобода и право. Тя е отломъкъ отъ свещенната канара, първи повикъ на живота и гласъ на битието. Тя е богиня на необятна любовь и свѣтла звезда отъ лазура. Бори се херойски при ужаса на горящата клада и страшния ровъ. Тя презря лъстителнитѣ обятия на Земонъ и чаровнитѣ тъмни нощи на Арияна — вѣковната лъстителка на Змия, която е наранявала свѣтлитѣ пилигрими, които пѫтуватъ изъ далечнитѣ земи. Великий жрецо, нека и Славяна се качи на слънчевата колесница и дойде съ насъ въ царството на свѣтлината. За нея азъ се борихъ и паднахъ раненъ въ борбата!

Хананъ. (се просълзи).

Ти, дъще на плеядитѣ, бликащъ изворъ на скрѫбь и радость, фатална нощь и свѣтло утро, блага усмивка и ромящи сълзи, дете въ люлката и героиня на кладата, стремежъ и вѣченъ блѣнъ, въ чиито жили тече кръвь на жрецитѣ и любовни пламъци въ сърцето. Ела съ насъ, и качи се на слънчевата колесница и тя ще те отнесе въ необят-

ната земя на радость и свобода, где живота, тазъ светиня, се излива въ вѣчна красота!

И въ калъта могатъ да израстнатъ и цъфнатъ чисти бѣли рози, когато свѣтлината я огрѣва!

Свѣтящата колесница се понесе. по дългия пжть на слънчевитѣ лжчи. Таинственъ акордъ прозвуча и блѣснаха седемтѣ цвѣта на джгата. Златиститѣ имъ кждреви коси сж накитени отново съ свѣтящата диадема на звездитѣ. И бѣлата имъ дреха се слѣ съ лазура!

Завеса.

Епилогъ.

Кошмарната нощь скрива своитѣ примамливи прегръдки. Чарътъ на страститѣ изгорѣ върху пламтящата клада и срутиха се нейнитѣ основи, падна огнището и потъна въ дълбокитѣ води на голѣмото езеро. Молнията разпръсна тъмнитѣ облаци на нощьта и нейния дълъгъ, свѣтящъ пжть описва историята на хаоса, що е гнетилъ безсмъртния Духъ и вѣчната Душа.

Затрептя полъхътъ на свѣтящата зорница, която обсипа съ ефирния си блѣсъкъ, новия день на победата. Свѣтящата колесница лети изъ пространството на двубоя! Пламъцитѣ на жреца все повече се разпространяватъ и обхващатъ цѣлия свѣтъ на Земона! Гори той! И се топи върху собственото си огнище. Буенъ ураганъ на северния вѣтъръ. Страшно реве и отнася въ бездъненъ гробъ праха му! А царя на смъртьта заспа вѣченъ сънъ и черната катафалка го отнесе по дългия пжть на забравата!...

Девитѣ на слънцето събиратъ цвѣтя отъ градината на звездитѣ и сплитатъ отъ тѣхъ вѣнецъ на лазура, за да накитятъ достойно невѣстата и жениха, които идатъ отъ царството на голѣмото страдание и дълбоката скрѣбь.

Исаянъ, жреца на свѣтящитѣ, свиква велико тържество въ звездния храмъ и провъзгласява безсмъртна прокламация за коронясване на героитѣ на новия день и великия идеалъ. Свѣтящитѣ се покланятъ и казватъ: аминъ. Защото идатъ достойни дворяни, въ чиито гърди гори свещенния огънь, а отъ очитѣ имъ се излива блѣсъкътъ на вѣчния животъ!

А жрецътъ Хананъ не престава да пали все нови факли за нова мисъль, новъ животъ и необятна любовь!

Край.

Цена 8 лв.